

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף קי"ד

דנה הגמרא באדם שנתן מתנה לחבירו והקנה לו אותה בקניין, עד מתי יכול לחזור בו, וודאי שיכול לחזור בו בזמן מסויים כיון שיודעים חכמים שהנותן מתנה נותן אותה על דעת שיוכל לחזור בו.

לדעת רבה כל זמן שיושבין יחד אף אם כבר אינם עסוקים בעניין המתנה.

אך דעת רב יוסף שכל זמן שעוסקין באותו ענין של מתנה עדיין יכול הנותן לחזור בו ממתנתו.

והוכיח רב יוסף כדבריו מהדין שאמר רב יהודה ששלשה שנכנסו לבקר את החולה והוא ציווה בפניהם למי לחלק את ירושתו, אם רצו כותבין ואם רצו עושין דין. ואם החולה יכול לחזור בו כל זמן שיושבין כיצד הם יכולים לדון ולפסוק על פי דברי החולה למי שייכת ירושתו, הרי אולי לאחר זמן בעודם יושבים הוא יחזור בו.

אך אמר רב אשי שהוא שאל את רב כהנא שהרי אף לר' יוסף עצמו קשה אותה הקושיא, שהרי אף לדעת רב יוסף כל זמן שעסוקים באותו עניין החולה יכול לחזור בו, ואלא וודאי שלרב יוסף מדובר שהם כבר לא עוסקים באותו עניין, אלא שעברו לעניין אחר, ולאחר מכן חזרו ודנו את דין הירושה.

וממילא אותו הדבר אפשר לבאר בדעת רבה שמדובר שם קמו וכבר לא ישבו שם, ולאחר מכן חזרו ודנו בדיני הירושה.

עמוד ב'

ואומרת הגמרא שבמחלוקות רבה ורב יוסף הלכה כדעת רב יוסף בג' מקומות, במחלוקתם האם יש דין בר מצרא בירושת שדה, או שיכולים האחים האחרים ליטול את חלקם בירושה אף בשדה הסמוכה לשדה של אחיהם, ולגבי הדין שכל זמן שעסוקים באותו עניין יכול הנותן לחזור בו ממתנתו. ולגבי הדין שאדם שאמר לאשתו על ירושתו שתהיה לך ולבניך, שהיא קונה חצי מהירושה והם חצי.

במשנה התבאר שהאם מורישה את ירושתה לבניה, אך אינה יורשת אותם. ושואלת הגמרא שהרי בתחילת המשנה כבר התבאר שהבנים יורשים את אמם אך לא מורישים לה, ומדוע הוצרכה המשנה לומר שוב שהאם מורישה את בניה אך לא יורשת אותם.

ועונה הגמרא שהמשנה באה לחדש את הדין שאשה מורישה לבניה בדומה למה שהיא מורישה לבעלה, וכפי שהתבאר לעיל שאשה שמתה ולאחר מכן נפלה לה ירושה אין הבעל יורש את אשתו כשהיא בקבר, אלא ירושתה הולכת לבנה או לשאר קרוביה, אף אשה המורישה את נחלתה לבנה אם הבן מת קודם לאמו, ואחר כך מתה אמו, אין הבן יורש את אמו לאחר שמת ומנחיל את הירושה לאחיו מן האב שהם יורשים אותו, אלא ירושתה של אמו הולכת לקרוביה האחרים, וכגון אחיה.

(אמנם כפי שהתבאר מהפסוקים לעיל אם הבן חי הוא יורש את ירושת אמו שנפלה לא אפילו לאחר מיתתה כשהיא בקבר).

ואמר רבי יוחנן בשם רבי יהודה בן ר' שמעון שמדין התורה לומדים שכפי שהאב יורש את בנו כך אם אין אב האשה יורשת את בנה, ולומדים זאת מהפסוק "וכל בת ירושת נחלה ממתות בני ישראל" והמילה "מתות" באה להקיש את מטה האם למטה האב, ולומר שכפי שבמטה האב, האב יורש את בנו, כך גם במטה האם אשה יורשת את בנה. (ואמנם בתוס' ביאר ר"ת שהכוונה דווקא לגיורת שיורשת את בנה).